

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-649/23 - 1

Asia C-649/23

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

31.10.2023

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Înalta Curte de Casație și Justiție (Romania)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

6.12.2022

Valittajat (vastaajat ensimmäisessä ja vastapuolet toisessa oikeusasteessa):

Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”

Fundația Națională pentru Știință și Artă

Vastapuolet (kantajat ensimmäisessä ja valittajat toisessa oikeusasteessa) :

HK, TB:n perillinen

VP

Vastapuoli (vastaaja ensimmäisessä ja vastapuoli toisessa oikeusasteessa) :

GR

[--]

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIA I CIVILĂ (ylin tuomioistuin, yksityisoikeudellisten asioiden I jaosto,
Romania)

Välipäätös

[--]

Julkinen istunto 6.12.2022

FI

[– –]

Käsiteltäväksi on otettu Euroopan unionin tuomioistuimelle ensimmäisessä oikeusasteessa vastaajana olleen Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescun” pyynnöstä esitetty ennakkoratkaisupyyntö. Asian kohteena ovat valittajien, Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescun” ja Fundația Națională pentru Știință și Artă, jotka olivat ensimmäisessä oikeusasteessa vastaajina, Curtea de Apel București, Secția a IV-a civilă (Bukarestin ylioikeus, yksityisoikeudellinen IV-a jaosto, Romania) 7.4.2021 antamasta yksityisoikeudellisen asian ratkaisusta [– –] tekemät valitukset.

[– –]

[menettelyllisiä seikkoja]

ÎNALTA CURTE,

toteaa nyt käsiteltävästä yksityisoikeudellisesta asiasta seuraavaa:

Kanteen kohde

1. TB ja VP väittivät Tribunalul București (Bukarestin ylioikeus, Romania) [– –] professori Dan Slușanschin perillisinä nostamassaan kanteessa, että vastaajat, Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescu” (Kirjallisuustieteen ja -teorian instituutti ”G. Călinescu, Romania) ja Fundația Națională pentru Știință și Artă (Kansallinen tiede- ja taidesäätiö, Romania), olivat loukanneet tekijänoikeuksia latinankieliseen teokseen – kriittinen laitos – nimeltä ”Demetrii principis Cantemirii. Incrementorum et decrementorum avlae othman(n)icae sive aliothman(n)icae historiae a prima gentis origine ad nostra vsqve tempora deductae libri tres” (jäljempänä *Istoria creșterilor și a descreșterilor Curții Othman[n]ice sau Aliothman[n]ice de la primul început al neamului, adusă până în vremurile noastre, în trei cărți*, Dan Slușanschin romaniaksi kääntämänä).

2. Näin ollen kantajat vaativat korvausta moraaliseen ja aineelliseen vahingosta, joka heille on aiheutunut siitä, että Academia Română – Fundația Națională pentru Știință și Artă (Romanian akatemia – kansallinen tiede- ja taidesäätiö) julkaisi vuonna 2015 teoksen ”Istoria mării și decăderii Curții otomane” kaksikielisen latinankielisen ja romaninkielisen version, joka sisältää myös kriittisen laitoksen (jäljempänä Akatemian kriittinen laitos), jonka väitetään syntyneen kopioimalla niiden kirjoittajan, Dan Slușanschin, aikaisempi kriittinen laitos (jäljempänä Slușanschin kriittinen laitos).

3. [– –]

4. [– –]

[ensimmäisessä oikeusasteessa nostettuun kanteeseen liittyviä näkökohtia, jotka eivät ole valituksen kohteena]

Tribunalul Bucureștin ja Curtea de Apel Bucureștin ratkaisut

5. Tribunalul București (Bukarestin alioikeus, Romania) totesi 21.12.2017 antamassaan yksityisoikeudellisen asian ratkaisussa [– –], että vastaajat olivat loukanneet professori Dan Slușanschin moraalista oikeutta tulla tunnustetuksi kriittisen laitoksen kirjoittajaksi sekä kantajille perillisinä kuuluvia kirjailijan taloudellisia oikeuksia julkaisemalla teoksen ”Istoria măririi și decăderii Curții otomane”, johon sisältyy myös Slușanschin kriittinen laitos, ja levittämällä sitä ilman kantajien lupaa.

6. Näin ollen vastaajat veloitettiin yhteisvastuullisesti maksamaan kantajille korvausta moraalista ja aineellisesta vahingosta ja poistamaan Romanian alueelta Akatemian kriittinen laitos, joka on tuotettu ilman Slușanschin kriittisen laitoksen oikeudenhaltijoiden suostumusta ja mainitsematta Dan Slușanschia tekijänä.

7. Vastaajina olleet Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescu” ja Fundația Națională pentru Știință și Artă, valittivat [– –] 21.12.2017 annetusta yksityisoikeudellisen asian tuomiosta.

8. Curtea de Apel București hyväksyi valitukset 7.4.2021 antamallaan ratkaisulla [– –] ja muutti osittain Tribunalul Bucureștin antamaa ratkaisua, eli alensi vastaajina olleille Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinesculle” ja Fundația Națională pentru Știință și Artălle aineettomasta vahingosta määrättyjen korvausten määrää, mutta piti voimassa Tribunalul Bucureștin niille aineettomasta vahingosta määräämien korvausten määrän.

Tosiseikat

9. Professori Dan Slușanschi on laatinut kriittisen laitoksen ruhtinas Dimitrie Cantemirille kuuluvasta latinankielisestä teoksesta, jonka romaniaksi käännetty nimi on ”Istoria creșterilor și a descresțerilor Curții Othman[n]ice sau Aliothman[n]ice de la primul început al neamului, adusă până în vremurile noastre, în trei cărți”. Kriittinen laitos julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2001 Amarcord-kustantamossa Timișoarassa. Sitä seurasi toinen, kirjailijan tarkistama ja korjaama laitos, jonka julkaisi Paideia-kustantamo vuonna 2008 ja joka julkaistiin uudelleen vuosina 2010 ja 2012.

10. Slușanschin kriittinen laitos perustuu latinankielisen tekstin käsikirjoitukseen, joka löydettiin Harvardin yliopistosta (käsikirjoituksen omistaja vuodesta 1901) vuonna 1984. Ensimmäisessä painoksessa käytettiin Romaniassa vuonna 1999 julkaistua näköispainosta ja toisessa painoksessa omistajan toimittamia valokuvakopioita.

11. Dimitrie Cantemirin teos julkaistiin myös romanian kielellä saman professorin käännökseenä, joka oli yhteydessä Slușanschin latinankielisestä tekstistä laatimaan kriittisen laitokseen tarkistetussa ja korjatussa muodossa.

12. Vuonna 2015 ensimmäisessä oikeusasteessa vastaajana ollut säätiö Fundația Națională pentru Știință și Artă julkaisi teoksen ”Dimitrie Cantemir – Istoria mării și decăderii Curții Othomane” kaksikielisenä latinaksi ja romaniaksi kahtena niteenä. Siihen sisältyi latinankielinen teksti sekä vastaajana olleen säätiön toimittajien kriittiset huomautukset.

13. Tribunalul București ja Curtea de Apel București katsoivat, että vuoden 2001 Slușanschin kriittinen laitos oli otettu kokonaisuudessaan Akatemian kriittiseen laitokseen, eikä sitä ollut käytetty lainauksia tai katkelmia ottamalla. Myös julkaisemattomia lisäyksiä tai korjauksia, jotka professori Dan Slușanschi oli tehnyt omaan laitokseensa ja joita hän aikoi käyttää tulevaisuudessa, käytettiin. Viittaukset edellisen laitoksen tekijään tehtiin sivun alareunaan.

14. Vastaajana olleen Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescu” - instituutin kanssa professori Dan Slușanschin kuoleman jälkeen vuonna 2013 tehdyn sopimuksen mukaan kantajat luovuttivat vastaajalle oikeuden käyttää professorin tekemiä Dimitrie Cantemirin useiden tekstien – myös kyseessä olevan tekstin – transkriptioita ja käännöksiä Dimitrie Cantemirin teosten kokonaispainosta varten. Vastaajana ollut instituutti puolestaan antoi vastaajana olleen säätiön käyttöön Dan Slușanschin teoksen.

15. Yksityiskohta, joka voidaan mainita tässä yhteydessä, ilmenee erään Akatemian kriittisen laitoksen toimittajan todistajanlausunnosta: todistajana kuultuna hän totesi tuomioistuimessa, että jos hänen käytettävissään ei olisi ollut kantajilta saatua, kirjoittajan tuottamaa versiota, olisi tarvittu pitkää ja työlästä tutkimustyötä.

16. Tribunalul Bucureștin și Curtea de Apel Bucureștin toteamien tosiseikkojen lisäksi voidaan myös mainita, että asiakirja-aineistossa olevien tietojen perusteella voidaan todeta, että Dimitrie Cantemirin kyseinen teos on julkaistu post mortem lukuisina versioina 1700-luvulta lähtien, ensimmäisen kerran englanniksi. Todennäköisesti tämä versio perustui latinankieliseen käsikirjoitukseen, mutta se ei ollut täydellinen käännös, vaan siinä oli monia poisjättöjä ja muutoksia. Myöhemmät ranskaksi, italiaksi, turkiksi, romaniaksi jne. laaditut versiot olivat käännöksiä englannista. Latinankielinen teksti julkaistiin vasta vuonna 1999 (näköispainoksena), ja latinankielisen tekstin ensimmäinen kriittinen, tieteellinen julkaisu oli vuonna 2001 julkaistu Slușanschin kriittinen laitos.

Curtea de Apel Bucureștin oikeudelliset arvioinnit

17. Romanian kielen selittävässä sanakirjassa (dicționarul explicativ al limbii române) kriittinen laitos määrittellään (antiikin, klassisen jne.) tekstin laitokseksi, joka on laadittu vertailemalla eri versioita ja johon on liitetty kommentaareja ja tarvittava kriittinen apparaatti.

18. Kriittinen laitos on Romanian tekijänoikeuslain nro 8/1996 (Legea nr. 8/1996) 16 §:ssä tarkoitettu johdannaisteos, ja se nauttii kyseisessä laissa säädettyä suojaa.

19. Tällaisen teoksen tuottamiseen kuuluu käsikirjoituksen parantaminen täydentämällä puutteita, sopivien termien valitseminen silloin, kun niitä ei voida tulkita, tekstiin puuttuminen sen merkityksen säilyttämiseksi sekä tehtyjen valintojen selittäminen.

20. Kaikki nämä puuttumiset alkuperäiseen teokseen ovat luovan työn tulosta, tekijöiden henkisen toiminnan hedelmää.

21. Kriittisen laitoksen tekijä valitsee termejä tai ilmaisuja laajasta valikoimasta yrittäessään välittää tekstin merkityksen ja alkuperäisteoksen sanoman mahdollisimman hyvin. Juuri oikeiden sanojen tai ilmaisujen valinta antaa siis henkisellemme toiminnalle sen henkilökohtaisen luonteen ja tekee siitä siten myös omaperäistä.

22. Kriittisen laitoksen laatijan valinnat ovat luovia, sillä filologisen pätevyyden ja kirjailijan elämää, kyseistä historiallista aikakautta ja kirjallista ajanjaksoa koskevan oppineisuuden lisäksi toimittaja antaa valinnoillaan persoonallisen leimansa juuri sen muodon kautta, jolla hän välittää tekstin sanoman lukijalle.

23. Vaikka kriittisessä laitoksessa ei olekaan kyse jo olemassa olevan teoksen muuntamisesta, niin kauan kuin tavoitteena on alkuperäisen tekstin mahdollisimman uskollinen esittäminen, myös kriittiset huomautukset ovat luovan valinnan tulos, sillä niiden laatijat keksivät omia vaihtoehtojaan, kun he täyttävät poisjätettyjä kohtia tai korvaavat tulkitsemattomia termejä.

Valitusmenettely

24. Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescu” ja Fundația Națională pentru Știință și Artă valittivat Curtea de Apel Bucureștin [- -] 7.4.2021 antamasta ratkaisusta Înalta Curte de Casație și Justițieen.

25. Ne arvostelivat valituksensa perusteluissa lähinnä sitä, että toisen asteen tuomioistuin katsoi kriittisen laitoksen olevan johdannaisteos, ja valittivat siitä, että kyseinen tuomioistuin ei ollut soveltanut Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä johdettuja kriteerejä tekijänoikeussuojan arvioinnissa.

26. Valittajien mukaan kriittisen laitoksen toimittajan vapaus on erittäin rajallinen tai jopa olematon, kun kyseessä on tieteellinen teos, joka on kirjoitettu latinan kaltaisella vanhentuneella kielellä, jossa on tarkat lauseopilliset ja sanajärjestystä koskevat säännöt.

27. Kriittisessä laitoksessa toimittajan omat vapaat luovat valinnat on suljettu pois, ja toimittajan ainoana tarkoituksena on ammattitaitoisesti tunnistaa tekstivariantit – jos alkuperäisen kirjoittajan aikomus ei käy ilmi käytetyistä käsikirjoituksista – jotka ovat lähimpänä alkuperäisen kirjoittajan aikomusta, eivät koskaan toimittajan.

28. Se, että on mahdollista valita useiden sanojen tai muotoilujen välillä, ei tarkoita sitä, että kirjoittaja olisi antanut luovan ja omaperäisen panoksen, eikä tässä mielessä voida väittää, että Dan Slușanschin laatima kriittinen laitos heijastaisi hänen persoonallisuuttaan.

29. Înalta Curte de Casație și Justiție käsitteli oikeudenkäynnin aikana valittajana olevan Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescu” -instituutin pyynnön esittää SEUT 267 artiklan nojalla Euroopan unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntö tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan a alakohdan tulkinnasta.

Înalta Curte de Casație și Justiție katsoo, että asian ratkaisemiseksi on tarpeen esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys seuraavista syistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

30. *Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY*

2 artikla

Kappaleen valmistamista koskeva oikeus

Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

(a) tekijöillä teostensa osalta; – –

31. *Tekijänoikeuksista ja lähioikeuksista annettu laki nro 8/1996 (Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe) (sellaisena kuin se oli voimassa vuonna 2001)*

16 §

Tekijällä on teokseensa yksinomaiset taloudelliset oikeudet, joiden perusteella hänellä on oikeus sallia teoksensa kääntäminen, julkaiseminen kokoelmissa, mukauttaminen ja muu muuntaminen johdannaisteokseksi.

32. *Tekijänoikeuksista ja lähioikeuksista annettu laki nro 8/1996 (vuonna 2015 voimassa olleessa ja nykyisessä muodossaan)*

23 §

Johdannaisteoksella tarkoitetaan tässä laissa käännoästä, kokoelmassa julkaisemista, mukauttamista ja muuta muunnosta jo olemassa olevasta teoksesta, jos se on henkinen luomus.

Syyt, joiden perusteella Înalta Curte de Casație și Justiție on päättänyt esittää ennakkoratkaisupyynnön

33. Kysymys, jonka Înalta Curte de Casație și Justiție kassaatiotuomioistuimena esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle, koskee teoksen kriittisen laitoksen luokittelamista ”teokseksi”, jollainen puolestaan on direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla tekijänoikeudella suojattu.

34. Kriittisessä laitoksessa toimittajan tavoitteena on saattaa alkuperäisteos mahdollisimman lähelle sitä muotoa, jossa sen kirjoittaja on sen kirjoittanut, eli vahvistaa alkuperäisteoksen teksti täydelliseen ja ymmärrettävään muotoon.

35. Tätä varten toimittaja tutustuu käsikirjoitukseen ja voi tehdä korjauksia tai lisäyksiä varmistaakseen, että merkitys säilyy, sekä esittää sopivien termien valintaa koskevia kommentteja ja selityksiä. Kriittiseen työhön sisältyy henkinen ponnistus, joka merkitsee usein erittäin työlästä ja pitkäkestoista tutkimustyötä.

36. Toimittajan työtä ei missään tapauksessa voi rinnastaa käsikirjoituksen kopiointiin tai jäljentämiseen käsikirjoituksen näköispainoksesta.

37. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö sisältää tärkeitä näkökohtia, jotka liittyvät teoksen käsitteeseen, johon viitataan direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan a alakohdassa, joka koskee tekijöiden yksinoikeutta sallia tai kieltää teostensa kappaleen valmistaminen, ja saman direktiivin muissa säännöksissä (jotka koskevat tekijöiden yksinoikeutta yleisölle välittämiseen ja levittämiseen sekä poikkeuksia ja rajoituksia, joita näihin yksinoikeuksiin voidaan tehdä).

38. Näin ollen käsite ”teos” on unionin oikeuden itsenäinen käsite, jota kansallisten tuomioistuinten on tulkittava ja sovellettava yhdenmukaisesti (tuomio 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39. Unionin tuomioistuimen mukaan kyseinen käsite edellyttää kahden kumulatiivisen osatekijän täyttymistä, ja jos nämä täyttyvät, kyseessä on ”teos”, ja sen on tässä ominaisuudessa saatava tekijänoikeussuojaa (tuomio Cofemel, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Ensinnäkin on oltava olemassa omaperäinen kohde siinä mielessä, että on välttämätöntä ja riittävää, että se heijastaa tekijänsä yksilöllisyyttä ilmentämällä tämän vapaita luovia ratkaisuja. Siltä osin kuin kohteen valmistamisen sanelevat sellaiset tekniset seikat, säännöt tai rajoitteet, jotka eivät jätä tilaa luomisen vapaudelle, kyseistä kohdetta ei voida pitää niin omaperäisenä, että se voisi muodostaa teoksen (tuomio Cofemel, 29–31 kohta).

41. Toisaalta teokseksi voidaan luokitella vain elementtejä, joita voidaan pitää ilmauksena tällaisesta luovasta henkisestä työstä, sillä teoksen käsite edellyttää välttämättä sellaisen suojan kohteen olemassaoloa, joka voidaan tunnistaa riittävän tarkasti ja objektiivisesti (tuomio Comefel, 29 ja 32 kohta).

42. Samanaikaisesti voidaan puhua ”teoksen” käytöstä (myös jäljentämällä) myös silloin, kun kolmas osapuoli käyttää ilman tekijänoikeuden haltijan suostumusta teoksen osia edellyttäen, että tällaiset otteet ilmentävät sellaisenaan tekijänsä henkistä luomistyötä (tuomio 16.7.2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, 48 ja 49 kohta).

43. *Unionin tuomioistuimelle nyt esitettävä kysymys koskee molempia tekijänoikeudella suojatun teoksen luokitteluperusteita, nimittäin alkuperäisen kohteen olemassaoloa ja tunnistettavissa olevan kohteen olemassaoloa.*

44. Ennakkoratkaisupyyntöön tutkittavaksi ottamisen kannalta on syytä muistuttaa, että unionin tuomioistuin on vakiintuneesti katsonut, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on määrittää, voidaanko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tietty henkinen luomus luokitella direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan a alakohdassa (tai tapauksesta riippuen muussa unionin oikeuden säädöksen säännöksessä) tarkoitetuksi ”teokseksi” ja voidaanko sitä näin ollen suojata tekijänoikeudella.

45. On kuitenkin kiistatonta, että unionin tuomioistuin on analysoinut, miten nämä kaksi kriteeriä toimivat käytännössä erilaisten luomusten tapauksessa, ja esittänyt ne seikat, joita kansallisen tuomioistuimen on arvioitava sen määrittämiseksi, voidaanko tekijänoikeussuoja tunnustaa.

46. Esimerkiksi tietokannan tapauksessa vapaat ja luovat ratkaisut – joista omaperäisyys riippuu – koskevat sellaisten tietojen valintaa ja järjestelyä, joilla tietokannan tekijä luo tietokannalle sen rakenteen, eivätkä nämä käsitteet kata kyseiseen tietokantaan sisältyvien tietojen luomista, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tietokannan valmistamisen sanelevat sellaiset tekniset seikat, säännöt tai rajoitteet, jotka eivät jätä tilaa luomisen vapaudelle (tuomio 1.3.2012, Football Dataco ym., C-604/10, EU:C:2012:115, 32, 38 ja 39 kohta).

47. Samoin valokuvaustekniikalla toteutetun muotokuvan tekijä voi tehdä vapaita luovia ratkaisuja monilla eri tavoilla ja monissa eri kuvan toteutuksen vaiheissa ja pystyy näin lyömään teokseensa ”oman persoonallisen leimansa”. Unionin tuomioistuin on osoittanut konkreettisesti, millä tavoin tekijä voi ilmaista itseään, joten hänen liikkumavaransa luovien kykyjensä käyttämisessä ei ole välttämättä rajallinen tai olematon [tuomio 1.12.2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, 90-94 kohta].

48. Kirjallisen teoksen (lehtiartikkeli) osalta unionin tuomioistuin on todennut, että sanat eivät sellaisenaan muodosta niitä käyttävän tekijän henkistä luomusta, mutta sanojen valitsemisen, järjestämisen ja yhdistämisen kautta tekijä voi

ilmaista luovuuttaan omaperäisellä tavalla ja päätyä lopputulokseen, joka muodostaa henkisen luomuksen (tuomio Infopaq International, 44 ja 45 kohta).

49. Omaperäisyyttä, joka perustuu sanojen valitsemiseen, järjestämiseen ja yhdistämiseen, ei suljeta automaattisesti pois edes silloin, kun kyseessä on luonteeltaan tiedottava virallinen katsaus. Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut, että kaiken omaperäisyyden sulkee pois tilanne, jossa asiakirjat ovat pelkästään tiedottavia ja niiden sisällön määräävät olennaisilta osin niiden sisältämät tiedot, jolloin mainituille asiakirjoille on luonteenomaista vain niiden tekninen tehtävä. Samalla pelkästään katsausten laatimiseen liittyvillä henkisillä ponnistuksilla ja tietotaidolla ei ole ”teokseksi” luokittelun kannalta merkitystä (tuomio 29.7.2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, 23 ja 24 kohta).

50. Voidaan myös muistuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisusta, jonka mukaan elintarvikkeen makua ei sellaisenaan suojata tekijänoikeudella, kun otetaan huomioon toinen arviointiperuste, eli sellaisen suojan kohteen olemassaolo, joka voidaan tunnistaa riittävän tarkasti ja objektiivisesti (tuomio 13.11.2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899)

51. Kansallinen tuomioistuin, joka arvioi, voidaanko tiettyä luomusta pitää tekijänoikeudessa tarkoitettuna ”teoksena”, noudattaa näin ollen unionin tuomioistuimen esittämiä arviointiperusteita soveltaessaan jompaakumpaa tai molempia yksiselitteisesti määritellyistä kriteereistä eli alkuperäisen kohteen ja tunnistettavissa olevan kohteen olemassaoloa.

52. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ei kuitenkaan ole tällaisia arviointiperusteita, jotka viittaisivat nimenomaisesti teoksen kriittiseen laitokseen, mikä Înalta Curte de Casație și Justiției mielestä oikeuttaa pyytämään unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua SEUT 267 artiklan perusteella, koska kyseessä ei ole aiemmalla ennakkoratkaisulla yksiselitteisesti ratkaistu kysymys (tuomio 27.3.1963, Da Costa en Schaake NV ym. v. Administratie der Belastingen, yhdistetyt asiat 28/62-30/62, EU:C:1963:6)

53. Înalta Curte de Casație și Justiție katsoo, että tämän ennakkoratkaisupyynnön perusteena olevaa direktiivin tulkintaa koskeva epäily perustuu ensinnäkin siihen, että toimittaja voi tosiasiallisesti tehdä ”vapaita ja luovia ratkaisuja”, kun hän vahvistaa jo olemassa olevan tekstin sisällön ymmärrettävässä muodossa, joka on mahdollisimman lähellä alkuperäisen tekijän aikomusta, kunnioittaen samalla tekijän tyyliä ja kielellistä ilmaisua, ja liittää tekstiin kriittisiä huomautuksia, kommentteja ja selityksiä, jotka koskevat käsikirjoituksessa olevan tekstin ymmärrettävyyden kannalta välttämättömiä korjauksia, sanojen korvaamisia tai lisäyksiä.

54. Herää kysymys, osoittaako ensinnäkin tiettyjen sanojen valinta tai tekstin muunnelma ja toisaalta kriittinen apparaatti ja kommentit tai selitykset toimittajan luovuutta ja omaa persoonallista leimaa vai ainoastaan hänen ammattitaitoaan ja

kiistatonta henkistä ponnisteluaan (jotka unionin tuomioistuimen mukaan eivät riitä muodostamaan tekijänoikeudella suojattavaa omaperäistä teosta).

55. Toiseksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ei voida varmuudella sulkea pois sitä, että toinen peruste, joka on tarkasti ja objektiivisesti tunnistettavissa olevan kohteen olemassaolo, ei ole täyttynyt.

56. Näin ollen herää kysymys, voidaanko kriittistä laitosta pitää alkuperäisestä teoksesta erillisenä luomuksena vai sulautuvatko nämä kaksi toisiinsa, koska kriittinen laitos on vain alkuperäisen teoksen versio, sillä onhan kriittisen laitoksen tarkoituksena, kuten on jo todettu, vahvistaa jo olemassa olevan teoksen teksti.

57. Jälkimmäisessä tapauksessa voidaan tietenkin puhua osittaisesta sulautumisesta, sillä toimittajan panos on ilmeinen ja näkyy hänen tekstiin liittämässään kriittisissä huomautuksissa, kommenteissa ja selityksissä.

58. Mahdollinen toteamus, jonka mukaan vain viimeksi mainituilla on tarkasti ja objektiivisesti tunnistettavissa oleva kohde, koska toimittajalla ei voida katsoa olevan mitään oikeutta itse alkuperäiseen teokseen, voisi johtaa tekijänoikeudella suojatun teoksen aseman määrittelyyn vain niiden osien osalta, joiden kohde on tunnistettavissa, teoksen toisen arviointiperusteen mukaisesti.

59. On myös huomattava, että edellä mainitut näkökohdat ovat merkityksellisiä käsiteltävänä olevan asian ratkaisun kannalta, koska ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on määrittää, onko kriittinen laitos lain nro 8/1996 16 §:ssä (vuoden 2001 muodossa, joka vastaa lain 23 §:ää sen nykyisessä muodossa) tarkoitettu johdannaisteos.

60. Lisäksi Bernin yleissopimuksen 2 artiklan 3 kappaleen mukaan ”käännökset, mukaelmat, säveltaiteelliset sovitelmat ja muut kirjallisen tai taiteellisen teoksen muunnelmat suojataan samalla tavoin kuin alkuperäisteokset, supistamatta alkuperäisteoksen tekijän oikeuksia”.

61. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa alkuperäinen teos on epäilemättä Bernin yleissopimuksessa tarkoitettu ”kirjallinen teos”, joka sen 2 artiklan 1 kappaleen määritelmän mukaan sisältää myös tieteelliset teokset.

62. Johdannaisteoksen on kuitenkin kirjallisen tai taiteellisen teoksen ”muunnelmana” oltava itsessään alkuperäinen teos, jonka määrittelemisen kansallisessa tuomioistuimessa oikeuttaa nyt käsiteltävänä olevan ennakkoratkaisupyynnön esittämisen myös sen selvittämiseksi, voidaanko teoksen kriittistä laitosta pitää sellaisena kirjallisen tai taiteellisen teoksen ”muunnelmana”, jolla on tarkasti ja objektiivisesti tunnistettavissa oleva kohde, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevän ”teoksen” aseman arvioimiseksi esitetyn toisen kriteerin perusteella.

63. Kuten unionin tuomioistuin on vakiintuneesti todennut, vaikka Euroopan unioni ei ole Bernin yleissopimuksen sopimuspuoli, sen on kuitenkin WIPO:n tekijänoikeussopimuksen, jonka sopimuspuoli se on ja joka on tarkoitus panna täytäntöön direktiivillä 2001/29, 1 artiklan 4 kappaleen mukaan noudatettava Bernin yleissopimuksen 1–21 artiklaa (tuomio 13.11.2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, 38 kohta ja viitattu oikeuskäytäntö).

64. Edellä esitetyn perusteella Înalta Curte de Casație și Justiție on katsonut tarpeelliseksi pyytää Euroopan unionin tuomioistuimelta direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan a alakohdan tulkintaa kriittisen laitoksen asemasta teoksena, koska se katsoo, että unionin oikeuden asianmukainen soveltaminen ei ole niin ilmeistä, ettei se jätä tilaa perustellulle epäilylle (tuomio 6.10.1982, CILFIT v. Ministero della Sanità, 283/81, EU:C:1982:335).

NÄILLÄ PERUSTEILLA,

LAIN NOJALLA,

ON PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

Valittajan, ensimmäisessä oikeusasteessa vastaajana olleen Institutul de Istorie și Teorie Literară ”G. Călinescu” -instituutin pyyntö esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntö hyväksytään.

Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraava ennakkoratkaisukysymys:

”Onko direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan a alakohdan säännöksiä tulkittava siten, että tekijänoikeuden suojaamana teoksena voidaan pitää teoksen kriittistä laitosta, jonka tarkoituksena on alkuperäisen teoksen tekstin vahvistaminen käsikirjoitusta tutkimalla ja johon on liitetty kommentteja ja tarvittava kriittinen apparaatti?”

[– –]

[menettelytietoja, allekirjoitukset]